

بررسی میزان مطالعه شهروندان تهرانی

پیمایش «بررسی میزان مطالعه شهروندان تهرانی» را پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات در اردیبهشت ۱۳۹۳ انجام داده است. این پیمایش که در شهر تهران با نمونه هزار نفری انجام شده است، حاکی از کاهش سرانه مطالعه شهروندان تهرانی است.

روش پژوهش

در نظرسنجی حاضر ابعاد مختلف میزان مطالعه شهروندان تهرانی مورد بررسی قرار گرفته است. روش این پژوهش پیمایش و نحوه گردآوری اطلاعات با استفاده از ابزار پرسشنامه مبتنی بر مصاحبه ساخت یافته است و حجم نمونه ۱۰۰۰ نفر بوده است. جهت استخراج داده‌های گزارش از نرم‌افزار SPSS و برای تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری استقلال (کای اسکور t)، X^2 استیودنت، کروسکال وایس و برای شدت پیوند بین متغیرها از d سامرز و v کرامر به همراه سطح معنی‌داری آزمون (sig) استفاده گردید.

روند مطالعه شهروندان تهرانی

مهم‌ترین یافته پژوهش حاضر که از مقایسه یافته‌های این پژوهش با پژوهش‌های سال‌های گذشته حاصل می‌شود آن است که میزان مطالعه شهروندان تهرانی به‌طور معنی‌داری کاهش یافته است. میانگین مطالعه کتاب‌های غیردرسی پاسخگویان در پژوهش حاضر ۲۶ دقیقه در شبانه‌روز است، در حالی که این رقم در پژوهش سال ۱۳۸۹، ۳۵.۱ دقیقه بوده است. اگرچه هیچ‌کدام از دو پژوهش ذکر شده به دوره زمانی خاصی $\&$ نداشته؛ مثلاً سال جاری و سال گذشته- مربوط نبوده‌اند که بتوان با قطعیت این دوره‌ها را با یکدیگر مقایسه کرد؛ با وجود این و به دلیل آنکه نمونه‌های هر دو پژوهش، به شیوه‌ای تصادفی و به صورت سه مرحله‌ای انتخاب شده و بررسی ویژگی‌های نمونه‌ها $\&$ نداشته؛ مانند جنس، سن، تحصیلات و... نیز نشان می‌دهد این دو نمونه تا حدود زیادی مشابه هستند می‌توان اظهار کرد میزان مطالعه شهروندان تهرانی در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ کاهش یافته است.

این کاهش عمدتاً ناشی از کاهش میزان (مدت) مطالعه نشریه و مجله، روزنامه، کتاب‌های درسی و غیردرسی و به‌خصوص منابع اینترنتی و رایانه‌ای و مطالعات کاری و شغلی بوده است؛ این در حالی است که مدت مطالعه کتاب‌های درسی از ۳۵.۷ دقیقه در شبانه‌روز در سال ۱۳۸۹ به ۳۷.۲ دقیقه در شبانه‌روز در سال ۱۳۹۰ و به ۲۴ دقیقه در شبانه‌روز در سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است. همچنین منابع اینترنتی و رایانه‌ای که در سال ۱۳۸۹ به‌طور متوسط ۹.۴ دقیقه در شبانه‌روز و در سال ۱۳۸۹، ۳۰.۹ دقیقه در شبانه‌روز مطالعه می‌شدند؛ در سال ۱۳۹۰ به ۳۵.۷ دقیقه در شبانه‌روز و در سال ۱۳۹۳ به ۳۷ دقیقه در شبانه‌روز رسیده است.

نمودار شماره ۱: مقایسه میانگین مدت زمان مطالعه پاسخگویان در هر شبانه‌روز از منابع مختلف در پژوهش حاضر (سال ۱۳۹۳) و پژوهش سال‌های گذشته (سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۳) (برحسب دقیقه)

یکی از مهم‌ترین پیش‌نیازهای مطالعه، وجود ثبات در جامعه است تا افراد بتوانند با وجود آن و به دور از دغدغه و نگرانی‌های ذهنی، وقت بیشتری را به مطالعه اختصاص دهند. همچنان که اشاره شد مشکلات اقتصادی یکی از مهم‌ترین این مشکلات و برهم‌زننده ثبات و آرامش در جامعه است. وجود این مشکل در سال جاری در سطح جامعه به‌طور غیرمستقیم از پاسخ‌های پاسخگویان به پرسش از دلایل مطالعه نکردن آن‌ها به دست می‌آید. همان‌طور که اشاره شد، ۶۰.۲ درصد از پاسخگویانی که در این پژوهش اظهار کرده‌اند اصلاً مطالعه نمی‌کنند یا به میزان کم و خیلی کم مطالعه می‌کنند، دلیل آن را «نداشتن وقت و مشغله کار و زندگی» عنوان کرده‌اند.

۳۱.۹ درصد پاسخگویان کاهش قیمت کتاب‌ها را یکی از مهم‌ترین اقدام‌ها در جهت افزایش مطالعه مردم ایران دانسته‌اند که خود گویای مهم‌بودن مسئله اقتصادی خانواده‌ها در میزان مطالعه است.

علاوه بر مشکلات اقتصادی، مشکلات در حوزه سیاسی نیز در سال جاری، دغدغه‌ها، نگرانی‌ها و بی‌ثباتی‌های مضاعفی را برای افراد به وجود آورد که می‌تواند بخش مهمی از کاهش میزان مطالعه شهروندان تهرانی را توضیح دهد.

اگرچه باز هم بر نقش مؤثر خانواده، مدرسه، دانشگاه، فرهنگسرا و وسایل ارتباط جمعی به‌ویژه صداوسیما در زمینه افزایش میزان مطالعه و نهادینه کردن آن در سطح جامعه – به معنای فراهم کردن سازوکار مناسب برای افزایش مطالعه - تأکید می‌کنیم؛ هم‌زمان بر ارتباط میان عرصه‌های مختلف زندگی اجتماعی – شامل عرصه‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و آموزشی- انگشت می‌نهمیم و یادآور می‌شویم که فرایند مطالعه ناشی از مجموعه‌ای از علل و عوامل و ساختارهاست. اگر می‌خواهیم مطالعه به‌نحوی مطمئن و با ثبات افزایش یابد، باید به همه عرصه‌های ذکر شده توجه کنیم. بهبود شاخص‌های مختلف رفاه اجتماعی در حوزه‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی خودبه‌خود به افزایش میزان مطالعه خواهد انجامید، درحالی‌که به‌عنوان مثال کار فرهنگی به‌منظور افزایش میزان مطالعه در جامعه‌ای که با مشکلات اقتصادی متعددی روبه‌روست، کمترین بازده را خواهد داشت.